SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE CHRISTINE STIX-HACKL,

predstavljeni 12. septembra 2006 [1]

I – Uvod

1. Italijansko Ufficio del Giudice di pace di Monselice v tem postopku Sodišču predlaga, naj razloži člene 2, 3 in 12 Direktive 2000/13/ES [2]. Pri tem gre v bistvu za vprašanje, kdo se po ureditvah Skupnosti lahko šteje za odgovornega za dejstvo, da se podatki na etiketi predpakiranega živila – v postopku v glavni stvari podatki o vsebnosti alkohola v zeliščnem likerju – ne ujemajo z dejansko ugotovljeno vrednostjo. Glede na okoliščine postopka v glavni stvari sta to lahko na eni strani proizvajalec izdelka, ki je edini pristojen za proizvodnjo in predpakiranje, in na drugi strani prodajalec živila s sedežem v drugi državi članici.

II – Pravni okvir

A – *Pravo Skupnosti*

2. Zaradi preglednosti in jasnosti je bila Direktiva 79/112/EGS [3], ki je bila večkrat spremenjena v bistvenih točkah, kodificirana in razveljavljena z Direktivo 2000/13. [4]

3. V uvodni izjavi 6 Direktive 2000/13 je navedeno:

„Vsaka ureditev označevanja živil mora predvsem obveščati in varovati potrošnika.“

1 – Jezik izvirnika: nemščina.

2 – Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil (UL L 109, str. 29, v nadaljevanju: Direktiva 2000/13).

3 – Direktiva Sveta z dne 18. decembra 1978 o približevanju zakonodaje držav članic o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil (UL L 33, str. 1).

4 – Glej uvodno izjavo 1 Direktive 2000/13.

4. Člen 1(1) Direktive 2000/13 določa:

„Ta direktiva velja za označevanje živil, ki se dostavijo končnemu potrošniku, in določene vidike v zvezi z njihovo predstavitvijo in oglaševanjem.“

V členu 1(3) Direktive 2000/13 so opredelitve pojmov. V skladu s temi opredelitvami [5] „predpakirano živilo“ pomeni „vsako posamezno enoto, ki se kot taka predstavlja končnemu potrošniku in obratom javne prehrane ter jo sestavljata živilo in embalaža, v katero je bilo dano, preden se ponudi v prodajo, ne glede na to, ali ta embalaža povsem ali samo deloma zapira živilo, vendar v vsakem primeru na tak način, da vsebine ni možno spremeniti, ne da bi embalažo odprli ali spremenili“.

5. Člen 2(1) Direktive 2000/13 določa:

„(1) Označevanje in uporabljene metode ne smejo

(a) biti taki, da bi lahko zavedli potrošnika, predvsem

(i) glede značilnosti živila in zlasti njegove narave, identitete, lastnosti, sestave, količine, trajnosti, porekla ali izvora, načina proizvodnje ali pridelave;

(ii) z navedbo učinka ali lastnosti, ki jih živilo nima;

(iii) z napeljevanjem, da ima živilo posebne značilnosti, čeprav imajo dejansko vsa podobna živila take značilnosti;

(b) […]“

6. V členu 3(1) Direktive 2000/13 so izčrpno določene obvezne navedbe na oznaki živil. V skladu s točko 7 med te navedbe spadajo „ime ali firma in naslov proizvajalca, pakirnice

5 – Člen 1(3)(b).

ali prodajalca s sedežem v Skupnosti“ in v skladu s točko 10 „za pijače, ki vsebujejo več kot 1,2 vol % alkohola, dejanska alkoholna stopnja v volumenskih odstotkih“.

7. V členu 12 Direktive 2000/13 je določeno:

„Pravila o navedbi volumenskega deleža alkohola so pri izdelkih iz tarifnih številk 22.04 in 22.05 pravila, predpisana v posebnih določbah Skupnosti, ki se uporabljajo za te izdelke.

Pri drugih pijačah, ki vsebujejo več kot 1,2 vol % alkohola, se ta pravila določijo v skladu s postopkom iz člena 20(2).“

8. Za navedbe deleža alkohola iz člena 12 Direktive 2000/13 veljajo predvsem določbe Direktive 87/250/EGS [6].

6 – Direktiva Komisije z dne 15. aprila 1987 o navajanju volumenskega deleža alkohola pri označevanju alkoholnih pijač za prodajo končnim potrošnikom (UL L 113, str. 57).

9. V členu 3(1) Direktive 87/250 je določeno:

„Dovoljene pozitivne in negativne tolerance glede na navedbo vsebnosti alkohola v volumnih, izražene v absolutnih vrednostih, so naslednje:

(a) pijače, ki niso navedene v nadaljevanju:

0,3 % vol

[….]“

10. Člen 13(1) Direktive 2000/13 določa:

„(a) Pri predpakiranih živilih se navedbe, predvidene v členih 3 in 4(2), pojavijo na predpakiranju ali označbi, ki je pritrjena nanj.

(b) Ne glede na točko (a) in brez poseganja v predpise Skupnosti o nazivnih količinah, je, kadar so predpakirana živila:

– namenjena končnemu potrošniku, vendar tržena na stopnji pred prodajo končnemu potrošniku in kjer na tej stopnji ne gre za prodajo obratom javne prehrane,

– namenjena za dobavo obratom javne prehrane za pripravo, obdelavo, razdelitev ali rezanje,

treba navedbe, navedene v členih 3 in 4(2), navesti samo v komercialnih dokumentih, ki se nanašajo na živila, kjer je mogoče zagotoviti, da ti dokumenti, ki vsebujejo vse navedbe za označevanje, spremljajo živila, na katera se nanašajo, ali so bili poslani pred ali […] sočasno z dobavo.

(c) V primerih, navedenih v točki (b), se navedbe iz člena 3(1), točka 1, 5 in 7, in po potrebi člena 10 pojavijo tudi na zunanji embalaži, v kateri so živila predstavljena za trženje.“

11. Nazadnje je v členu 14 Direktive 2000/13 določeno:

„Pri živilih, ponujenih za prodajo končnemu potrošniku ali obratom javne prehrane v nepredpakirani obliki ali pakiranih na mestu prodaje na željo kupca ali predpakiranih za neposredno prodajo, države članice sprejmejo podrobna pravila o načinu, na katerega je treba prikazati navedbe iz členov 3 in 4(2).

Lahko se odločijo, da teh navedb, v celoti ali deloma, ne predpišejo kot obveznih, če je zagotovljena obveščenost kupca.“

12. Treba je opozoriti še na Uredbo (ES) št. 178/2002 [7], katere uvodna izjava 30 se glasi:

„Nosilec živilske dejavnosti je v najboljšem položaju, da razvije varen sistem dobave živil

7 – Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L 31, str. 1, v nadaljevanju: Uredba št. 178/2002).

in zagotavljanja, da so živila, ki jih dobavlja, varna; zato bi moral nositi primarno pravno odgovornost za zagotavljanje varnosti živil. Čeprav v nekaterih državah članicah in na nekaterih področjih živilske zakonodaje to načelo velja, pa na drugih področjih ni izrecno določeno, ali pa odgovornost preide kot posledica pregledov, ki jih izvedejo pristojni organi države članice, na te organe.

predelave in distribucije v podjetjih pod njihovim nadzorom zagotavljajo, da živila in krma izpolnjujejo zahteve živilske zakonodaje, ki veljajo za njihove dejavnosti[,] in preverjajo izpolnjevanje teh zahtev.

Taka neskladja lahko ustvarijo ovire za trgovanje in izkrivljajo konkurenco med nosilci živilske dejavnosti v različnih državah članicah.“

(2) Države članice zagotovijo izvajanje živilske zakonodaje in spremljajo ter preverjajo, da nosilci živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije izpolnjujejo ustrezne zahteve živilske zakonodaje.

13. Člen 3(3) Uredbe št. 178/2002 vsebuje naslednjo opredelitev:

„Posamezni pojmi v tej uredbi imajo naslednji pomen: […] ‚nosilec živilske dejavnosti‘ je fizična ali pravna oseba, odgovorna za zagotavljanje izpolnjevanja zahtev živilske zakonodaje v njeni živilski dejavnosti; […]“

Za to vzdržujejo sistem uradnega nadzora in izvajajo druge okoliščinam primerne ukrepe, vključno s seznanjanjem javnosti o varnosti in zdravstveni ustreznosti živil in krme, nadzorom varnosti živil in krme in drugimi ukrepi spremljanja in nadzora, ki zajemajo vse faze pridelave, predelave in distribucije.

14. Člen 17 Uredbe št. 178/2002 z naslovom „Pristojnosti“ določa:

„(1) Nosilci živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave,

Države članice določijo tudi predpise za ukrepe in sankcije pri kršitvah zakonodaje o živilih in krmi. Predvideni ukrepi in sankcije morajo biti učinkoviti, sorazmerni in odvračilni.“

B – *Nacionalno pravo*

15. Zakonodajni dekret št. 109/92 z dne 27. januarja 1992, s katerim je bil opravljen prenos direktiv 89/395/EGS in 89/396/EGS o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil [8], je bil spremenjen z zakonodajnim dekretom št. 181 z dne 23. junija 2003, s katerim je bil opravljen prenos Direktive 2000/13/ES o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil [9] (v nadaljevanju: zakonodajni dekret št. 109/92).

16. V členu 12(3) zakonodajnega dekreta št. 109/92 je določeno:

„Glede vsebnosti so dovoljene naslednje pozitivne in negativne tolerance, izražene v absolutnih vrednostih:

[…]

d) 0,3 vol % za pijače, ki niso navedene v točkah (a), (b) in (c).“

17. V členu 18(3) zakonodajnega dekreta je določeno:

„Kršitev določb [člena 12] se kaznuje z denarno globo od 600 do 3500 EUR.“

III – Dejansko stanje, postopek v glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

18. Uslužbenci ULSS (Unità Locale Socio Sanitaria) št. 17 Azienda Autonoma Conselve-Este Monselice-Montagnana (v nadaljevanju: Azienda ULSS št. 17) so 13. marca 2003 sestavili zapisnik o odvzemu petih vzorcev zeliščnega likerja z oznako „Amaro alle erbe“ s polic na prodajnem mestu Via Colombo 33 v kraju Monselice pri tožeči stranki v postopku v glavni stvari, Lidl Italia Srl (v nadaljevanju: Lidl Italia). Iz navedb na etiketi izhaja, da je alkoholno pijačo v Nemčiji izdelalo podjetje Jürgen Weber GmbH.

19. Odvzeti vzorci so bili 17. marca 2003 predani v analizo oddelku ARPAV (Agenzia Regionale per la Prevenzione e Protezione Ambientale del Veneto) pokrajine Padova. Analize so pokazale nižji delež alkohola od

8 – GURI (uradni list Republike Italije) št. 39 z dne 17. februarja 1992, redni dodatek.

9 – GURI št. 167 z dne 21. julija 2003.

35-odstotnega, ki ga je proizvajalec navedel na etiketi zeliščnega likerja, ki ga je prodajal Lidl Italia. Ugotovljene vrednosti so bile pod mejo tolerance 0,3 %, določeno za pijače te vrste.

20. Druge analize, ki jih je Lidl Italia naročil pri laboratoriju, ki ga je odobrila nacionalna zdravstvena služba, pa so pokazale vsebnost alkohola, ki je ustrezala vsebnosti, ki jo je proizvajalec zeliščnega likerja navedel na etiketi. Vendar je naknadna kontrola analize, ki jo je opravil Istituto Superiore di Sanità, potrdila, da je bil delež alkohola, čeprav v manjši meri, nižji od deleža, navedenega na etiketi izdelka.

21. Azienda ULSS št. 17 je na podlagi teh izsledkov analiz 3. julija 2003 obdolžila Lidl Italia kršitve člena 12(3)(d) zakonodajnega dekreta št. 109/92. Po izvedbi upravnega postopka je v postopku v glavni stvari obtožena Comune di Arcole (v nadaljevanju: tožena stranka) družbi Lidl Italia 23. decembra 2004 naložila denarno globo 3115 EUR.

22. Lidl Italia je to odločbo izpodbijal z utemeljitvijo, da mu sporne kršitve ni mogoče pripisati, ker zadevnega izdelka ne proizvaja, ampak ga samo prodaja na svojih prodajnih mestih.

23. Predložitveno sodišče Giudice di pace di Monselice meni, da je odločitev odvisna od razlage členov 2, 3 in 12 Direktive 2000/13. V teh okoliščinah je prekinilo odločanje in Sodišču z odločbo z dne 12. julija 2005, prispelo v tajništvo Sodišča 12. avgusta 2005, v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

1. Ali je treba Direktivo 2000/13/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil v delu, v katerem se nanaša na predpakirane proizvode iz člena 1 navedene Direktive 2000/13/ES, razlagati tako, da se šteje, da obveznosti, ki jih ta določa, še posebej tiste iz členov 2, 3 in 12, zavezujejo izključno proizvajalca predpakiranega živila?

2. V primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje, ali se lahko člen 2, 3 in 12 Direktive 2000/13/ES razlagajo tako, da izključujejo, da je zgolj distributer, s sedežem v eni izmed držav članic, živila, ki ga je predpakiral (kot je določeno v členu 1 Direktive 2000/13/ES) proizvajalec s sedežem v drugi državi članici, lahko odgovoren za kršitev, ki mu jo očita javni organ, v obliki odstopanja od vrednosti, ki jo je na etiketi predpakiranega živila označil proizvajalec (v obravnavanem primeru vsebnosti alkohola), in bi mu bilo posledično mogoče nalo-

žiti sankcijo, tudi če je (zgolj prodajalec) omejen le na trženje takega živila, kot ga zapakira proizvajalec?

IV – Vprašanji za predhodno odločanje

A – *Uvodne ugotovitve*

24. Najprej je treba spomniti, da sta ugotavljanje in presoja dejstev v okviru sodnega sodelovanja v postopku predhodnega odločanja stvar nacionalnega sodišča, medtem ko je naloga Sodišča, da nacionalnemu sodišču da napotke za razlago, ki so potrebni za odločitev o konkretnem pravnem sporu.

25. V tem postopku gre v bistvu za odgovor na vprašanje, kdo je odgovoren za pravilnost navedb na etiketi predpakiranega živila z vidika pravnih predpisov Skupnosti o označevanju živil. Medtem ko se prvo vprašanje za predhodno odločanje nanaša na odgovornost proizvajalca, se drugo vprašanje za predhodno odločanje nanaša na odgovornost distributerja takega živila. Ker je odgovor na drugo vprašanje odvisen od odgovora na prvo vprašanje, lahko obe vprašanji za predhodno odločanje preučimo skupaj.

26. V nasprotju s stališčem italijanske vlade drugega vprašanja za predhodno odločanje ni treba razglasiti za nedopustnega zato, ker zadeva kazensko politiko držav članic. V zvezi s tem ni naloga Sodišča, da preveri, ali obveznosti na podlagi Direktive spadajo na področje nacionalnega kazenskega ali upravnega prava.

B – *Glavne trditve*

27. *Lidl Italia* meni, da naj bi samo proizvajalec živila lahko upošteval obvezne navedbe, ki jih Direktiva zahteva na etiketi za varstvo potrošnika. Očitno naj bi bilo, da naj trgovec, ki je pristojen samo za trženje izdelka, nikoli ne bi mogel poznati informacij, ki zadevajo izključno proizvodni proces. Samo distributer, ki sodeluje pri predhodnem pakiranju izdelkov, naj bi bil lahko soodgovoren. Nasprotno pa naj bi Direktiva nedvomno izključevala neke vrste objektivno odgovornost distributerja.

28. Po mnenju *italijanske vlade* naj bi se izdelka ob upoštevanju načela zaupanja v pravo oziroma dobre vere v prid distributerja od proizvajalca pričakovalo, da upošteva veljavne normativno urejene določbe Skupnosti. Tega načela naj ne bi bilo mogoče uporabiti samo v primeru bolj specialne uredbe, kot je npr. Uredba št. 178/2002.

29. Po mnenju *francoske vlade* naj bi država članica imela pravico zahtevati, naj se prodajalec živila prepriča o pravilnosti navedb na etiketi. To naj bi bilo namenjeno obveščanju in varstvu potrošnika, še zlasti ko je proizvajalec izdelka iz druge države članice. Odgovornost distributerja v državi uvoznici pa naj ne bi oprostila države, iz katere je proizvajalec, da pazi, da ta upošteva obveznosti pravilnega označevanja. Pristojni organi v državah članicah bi si lahko pri tem medsebojno pomagali.

30. *Španska vlada* z vidika varstva potrošnikov poudarja, da naj ne bi bilo *a priori* mogoče izključiti odgovornosti vseh tistih trgovcev, ki sodelujejo v kateri od nujnih faz dajanja izdelka na trg blaga ali storitev, preden se izdelek ponudi končnemu potrošniku. Nacionalno sodišče naj bi bilo zavezano preveriti, ali zadevno podjetje izpolnjuje pogoje za naložitev kazni in ali je ravnalo protipravno in krivdno. Razlaga Direktive pa naj ne bi izključevala možnosti za kaznovanje distributerja izdelka, ne glede na morebiten izrek kazni proti proizvajalcu, saj je distributer bližji potrošniku.

31. *Nizozemska vlada* zastopa stališče, da naj bi bile obveznosti na podlagi besedila in cilja Direktive na splošno namenjene vsem trgovcem, ki prodajajo predpakirana živila. Mednje naj bi v smislu varstva potrošnikov šteli tudi tiste, ki etikete na izdelek ne namestijo sami.

32. *Komisija* izhaja iz tega, da v Direktivi odgovornost ni izrecno urejena. Zato naj bi bil samo proizvajalec alkoholne pijače zavezan upoštevati določbe glede označevanja ali pa naj bi obstajala nedoločena odgovornost vseh, ki so dejavni v živilskem sektorju. Z vidika varstva potrošnikov in člena 17(1) Uredbe št. 178/2001 naj bi končno dali prednost zadnji razlagi.

33. Vendar naj bi bil pogoj za tako odgovornost trgovca, da ima možnost preveriti, ali dejanska vsebnost alkohola ustreza vsebnosti, navedeni na etiketi. To naj bi presodilo nacionalno sodišče. Sploh naj ne bi bilo izključeno, da ima v nekaterih primerih tudi distributer izdelka ustrezne možnosti kontrole.

C – *Pravna presoja*

34. Predložitveno sodišče želi z vprašanjema za predhodno odločanje izvedeti, kdo je na podlagi Direktive 2000/13 odgovoren za navedbe na etiketi predpakiranega živila, da se za nepravilnosti teh navedb lahko zahteva njegova odgovornost.

35. Pred tem je treba glede tega ugotoviti, da v Direktivi 2000/13 odgovornost za nepravilne navedbe ni izrecno urejena. V zvezi s tem je treba opomniti, da je izbira kazni za kršitev obveznosti iz Direktive 2000/13 načeloma v pristojnosti nacionalnega sodišča. Glede tega je treba opozoriti na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero „[morajo] države članice [….] ob izbiri sankcij predvsem zagotoviti, da bodo kršitve prava Skupnosti sankcionirane pod vsebinskimi in postopkovnimi pogoji, ki so podobni tistim, ki se uporabljajo za kršitve nacionalnega prava podobne vrste ali teže, pri čemer morajo biti sankcije v vsakem primeru učinkovite, sorazmerne in odvračilne“ [10].

36. Določitev naslovnikov ustreznih obveznosti pa je v pristojnosti prava Skupnosti. Vendar je treba ugotoviti, da naslovniki obveznosti iz Direktive 2000/13 – in zlasti njenih členov 2 in 3 – niso navedeni.

37. V nasprotju z mnenjem družbe Lidl Italia pa samo iz tega ni mogoče sklepati, da zaradi nepravilnosti ustreznih navedb samo distributerja izdelka v nobenem primeru ni mogoče šteti za odgovornega, ker se taka odgovornost nikakor ne zdi izključena. Sicer bi to trditev lahko uporabili tudi v prid vseh drugih morebitnih odgovornih, ki prav tako niso izrecno omenjeni.

38. Vsekakor pa naj ne bi bilo sporno, da obstoj odgovornosti za nepravilne navedbe

10 – Glej zlasti sodbo z dne 3. maja 2005 v združenih zadevah Berlusconi (C-387/02, C-391/02 in C-403/02, ZOdl., str. I-3565, točka 65 in navedena sodna praksa).

odločilno prispeva k učinkovitosti ciljev, ki jih uresničuje Direktiva 2000/13.

39. Zato je potrebna razlaga določb Direktive na podlagi njihovega smisla in namena, da bi ugotovili naslovnike obveznosti iz Direktive 2000/13.

1. Izključna odgovornost proizvajalca?

40. Najprej je treba obravnavati izključno odgovornost proizvajalca predpakiranega živila.

41. Čeprav v Direktivi 2000/13 ni ustrezne določbe, bi lahko to domnevo oprli na predpise na drugih področjih prava Skupnosti.

42. Tako se lahko napoti na člen 8(1) Direktive 98/37/ES [11]. V zvezi s tem je Sodišče pred kratkim ugotovilo, da „organizaciji navedene direktive in zlasti njenemu členu 7(3) ne ustreza povečanje števila oseb, ki so lahko odgovorne za skladnost strojev“ [12].

43. Vendar je treba upoštevati, da prav v Direktivi 2000/13, odločilni za ta primer, manjka ustrezna izrecna določba. Predvsem glede prej omenjene organizacije člena 7(3) Direktive 98/37 je treba opozoriti, da gre v določbi izrecno za ukrepe proti tistemu, ki je pritrdil oznako ali izdal izjavo.

44. K temu je treba dodati, da iz Direktive 98/37 izhaja drug cilj ureditve, in sicer poenostavitev ugotavljanja skladnosti strojev, da bi se kolikor je le mogoče zagotovil njihov prosti pretok na notranjem trgu. Glavna cilja Direktive 2000/13 pa sta v skladu z uvodno izjavo 6 „obveščati in varovati potrošnika“. Medtem ko bi bilo v škodo cilja, ki ga uresničuje Direktiva 98/37, če bi se lahko gospodarski subjekti, ki so s časovnega vidika za proizvajalcem – zlasti uvozniki, ki stroje uvažajo iz ene države članice v drugo –, šteli

11 – Direktiva Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o približevanju zakonov držav članic o strojih (UL L 207, str. 1).

12 – Sodba z dne 8. septembra 2005 v zadevi Yonemoto (C-40/04, ZOdl., str. I-7755, točka 44).

za odgovorne za skladnost teh strojev, pa bi bila odgovornost več udeležencev v korist varstva potrošnikov, ker bi vse člene distribucijske verige spodbujala, da zagotovijo pravilnost navedb na etiketah, in potrošnikom dala več možnosti za ukrepanje.

45. Toda tudi člen 1 Direktive 85/374/EGS [13] nalaga odgovornost za proizvode z napako praviloma proizvajalcu, pri čemer se v drugi uvodni izjavi poudarja, da se samo pri nekrivdni odgovornosti proizvajalca lahko reši za naš čas hitro razvijajoče se tehnike značilno vprašanje pravične razdelitve tveganja, ki je vgrajeno v sodobno tehnološko proizvodnjo.

46. Seveda pa načelna odgovornost proizvajalca iz člena 1 Direktive 85/374 ne velja absolutno. V skladu s četrto in peto uvodno izjavo morajo v imenu varstva potrošnikov odgovarjati vsi udeleženi v proizvodnem procesu, če je imel njihov končni proizvod ali sestavni del ali surovina, ki so jo dobavili, napako, in oškodovanec mora imeti možnost od vsake tako udeležene osebe zahtevati polno odškodnino. V tem smislu člen 3(2) Direktive 85/374 razširja pojem proizvajalca na vsako osebo, ki v okviru svoje poslovne dejavnosti uvaža v Skupnost proizvod za prodajo, najem, zakup ali kakršno koli obliko distribucije. Poleg tega je dobavitelj v skladu s členom 3(3) Direktive 85/374 subsidiarno odgovoren v primeru, ko ni mogoče ugotoviti proizvajalca izdelka.

47. Temu je treba končno še dodati, da je bila Direktiva 85/374 oprta na člen 100 Pogodbe EGS (po spremembi postal člen 100 Pogodbe ES, sedaj člen 94 ES) in je torej direktiva o notranjem trgu, ne pa direktiva po členu 153 ES. [14]

48. Glede na smisel in namen Direktive 2000/13 ni mogoče biti prepričan o izključni odgovornosti proizvajalca izdelka za nepravilne navedbe pri označevanju. Po mojem mnenju so španska, francoska in nizozemska vlada ter Komisija upravičeno poudarile

13 – Direktiva Sveta z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako (UL L 210, str. 29).

14 – V zvezi s tem glej sodbo z dne 25. aprila 2002 v zadevi Komisija proti Franciji (C-52/00, Recueil, str. I-3827, točka 14).

varstvo potrošnikov kot namen Direktive 2000/13. V skladu z ustaljeno sodno prakso [15] je treba pri razlagi določb prava Skupnosti upoštevati ne le njihovo besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki jih uresničuje ureditev, katere del je.

2. Odgovornost drugih oziroma vseh oseb, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji?

49. Zato se je treba vprašati, koliko pride v poštev domneva odgovornosti drugih oziroma vseh oseb, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji.

50. Odgovornost vseh, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji, določa zlasti člen 6(1) Direktive 2001/95/ES o splošni varnosti proizvodov [16]. V skladu s to določbo države članice zagotovijo, da proizvajalci in distributerji ravnajo v skladu s svojimi obveznostmi po tej direktivi, tako da so proizvodi na trgu varni. Vsekakor bi lahko tudi tu ugovarjali, da v Direktivi 2000/13 manjka prav taka določba.

51. Glede označevanja kozmetičnih izdelkov in živil je že Sodišče [17] iz razlogov varovanja zdravja omenilo možnost, da se tako proizvajalca kakor distributerja obveže, da v primeru dvoma dokažeta pravilnost dejanskih trditev na etiketah.

52. Med izključno odgovornostjo proizvajalca in odgovornostjo vseh členov v distribucijski verigi pa si lahko zamislimo vmesne stopnje, kot je razvidno iz alternativnega naštevanja v členu 3(1), sedmi pododstavek, Direktive 2000/13, v skladu s katerim mora etiketa živila obvezno vsebovati ime ali firmo

15 – Glej samo sodbe z dne 14. oktobra 1999 v zadevi Adidas (C-223/98, Recueil, str. I-7081, točka 23), z dne 18. maja 2000 v zadevi KVS International (C-301/98, Recueil, str. I-3583, točka 21), z dne 19. septembra 2000 v zadevi Nemčija proti Komisiji (C-156/98, Recueil, str. I-6857, točka 50), z dne 14. junija 2001 v zadevi Kvaerner (C-191/99, Recueil, str. I-4447, točka 30), z dne 10. decembra 2002 v zadevi British American Tobacco [Investments] in Imperial Tobacco (C-491/01, Recueil, str. I-11453, točka 203) in z dne 13. novembra 2003 v zadevi Granarolo (C-294/01, Recueil, str. I-13429, točka 34) z vsakokratnimi nadaljnjimi sklicevanji.

16 – Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. decembra 2001 o splošni varnosti proizvodov (UL 2002, L 11, str. 4).

17 – Sodba z dne 28. januarja 1999 v zadevi Unilever (C-77/97, Recueil, str. I-431, točka 35) v zvezi z označevanjem kozmetičnih izdelkov. Glej tudi sodbi z dne 23. januarja 2003 v združenih zadevah Sterbenz in Haug (C-421/00, C-426/00 in C-16/01, Recueil, str. I-1065, točka 38) v zvezi z označevanjem živil in z dne 15. julija 2004 v zadevi Douwe Egberts (C-239/02, ZOdl., str. I-7007, točka 42).

in naslov proizvajalca, pakirnice *ali* (moj poudarek) prodajalca s sedežem v Skupnosti.

53. V tem smislu je treba opozoriti na to, da je moral predhodni predpis – torej Direktiva 79/112 – predvsem obveščati in varovati končnega potrošnika živil, predvsem kar zadeva naravo, identiteto, lastnosti, sestavo, količino, trajnost, poreklo ali izvor ter način proizvodnje ali pridelave. [18] To se zdi pomembno zato, ker iz uvodne izjave 1 Direktive 2000/13 izhaja, da njen namen ni obsežna nova ureditev, tako da se lahko izključi sprememba prej navedenega cilja.

54. Člen 3(1), sedmi pododstavek, Direktive 2000/13 mora potrošniku predvsem omogočiti, da naveže stik z odgovornimi osebami za proizvodnjo ali trženje živila ter jim po potrebi posreduje ugodne ali neugodne pripombe o kupljenem izdelku. [19] Ta cilj pa se lahko doseže le, če lahko končni potrošnik brez težav opredeli zadevne osebe.

55. V zvezi s tem je Sodišče v zadevi Dega ugotovilo [20], da se proizvajalec in pakirnica razlikujeta od prodajalca. Pri prvih dveh gre praviloma za stalne in zlahka prepoznavne gospodarske subjekte, tako da ugotovitev njihovega kraja nahajanja, tudi zunaj Skupnosti, ne povzroča težav. Pri prodajalcih pa naj bi šlo na splošno za manjše gospodarske subjekte, ki jih je zato težje odkriti, še zlasti če imajo sedež zunaj Skupnosti. Zato je zakonodajalec Skupnosti za gospodarske subjekte sprejel različne predpise o ureditvi označevanja živil glede na to, ali gre za proizvajalca ali pakirnico na eni ali za prodajalca na drugi strani. Kar zadeva prvoimenovana, se lahko pri označevanju embalaže v skladu s členom 3(1), sedmi pododstavek, Direktive 2000/13 enako navedejo podatki o proizvajalcu ali pakirnici s sedežem v Skupnosti ali zunaj nje, pri drugoimenovanem pa lahko oznaka vsebuje le podatke o prodajalcu s sedežem v Skupnosti.

56. Da se lahko zaradi pomanjkljivega označevanja zahteva odgovornost ne samo proizvajalca izdelka, potrjuje še naslednja

18 – Glej sodbi z dne 14. julija 1988 v zadevi Smanor (298/87, Recueil, str. 4489, točka 30) in z dne 17. septembra 1997 v zadevi Dega (C-83/96, Recueil, str. I-5001, točka 16).

19 – Sodba v zadevi C-83/96 (navedena v opombi 18), točka 17, glede prejšnje določbe člena 3(1), šesti pododstavek, Direktive 79/112 s sklicevanjem na odgovor Komisije na pisno vprašanje E-2170/95 z dne 28. julija 1995 (UL C 340, str. 19).

20 – V opombi 18 navedena sodba, točki 18 in 19.

trditev, ki jo je Komisija navedla ob sklicevanju na člen 16 Direktive 2000/13: če se lahko v skladu s tem členom na etiketi napišejo podatki v jeziku, ki ni jezik proizvajalca, potem je logično predpostavljati, da ima distributer pomembno vlogo pri upoštevanju pravil o označevanju, to je, da zagotovi, da končni potrošnik dobi vse potrebne informacije o izdelku, ki je naprodaj, v jeziku, ki ga zlahka razume. S te0m seveda še ni rečeno, ali se lahko od njega zahteva odgovornost tudi za vsebinsko pravilnost zadevnih navedb.

57. V podporo razlagi, da se lahko za vsebinsko pravilnost navedb zahteva odgovornost ne samo od proizvajalca, se lahko opremo na Uredbo št. 178/2002. Sodišče je že v drugi zadevi [21] ugotovilo, da ta uredba dopolnjuje Direktivo 2002/46/ES [22], še zlasti ker je uredba splošni predpis. Podobno je tudi v primeru za to zadevo odločilne Direktive 2000/13, če upoštevamo, da Direktiva 2000/13 in Uredba št. 178/2002 uresničujeta isti cilj, namreč varstvo potrošnikov na področju živil.

58. V skladu s členom 17(1) Uredbe št. 178/2002 [23] nosilci živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije v podjetjih pod njihovim nadzorom zagotavljajo, da živila in krma izpolnjujejo zahteve živilske zakonodaje, ki veljajo za njihove dejavnosti, in preverjajo izpolnjevanje teh zahtev.

59. V tem smislu bi morala zaradi čedalje večje in nepregledne prepletenosti med proizvajalci in distributerji načeloma obstajati prej skupna kot pa individualna odgovornost. [24]

21 – Sodba z dne 9. junija 2005 v združenih zadevah HLH Warenvertriebs GmbH in Orthica (C-211/03, C-299/03 in od C-316/03 do C-318/03, ZOdl., str. I-5141, točki 36 in 38).

22 – Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. junija 2002 o približevanju zakonodaj držav članic o prehranskih dopolnilih (UL L 183, str. 51).

23 – Člen 17(1) Uredbe št. 178/2002 se uporablja za pomoč pri razlagi, vendar ga *ratione temporis* ni mogoče neposredno uporabiti v postopku v glavni stvari, ker je v skladu s členom 65 Uredbe začel veljati šele 1. januarja 2005.

24 – V zvezi s tem tudi „Guidance on the implementation of articles 11, 12, 16, 17, 18, 19 and 20 of Regulation (EC) n° 178/2002 on general food law“, *Conclusions of the Standing Committee on the Food Chain and Animal Health*, I.3.2., Allocation of liability; sicer je treba upoštevati, da ta dokument nima zakonske moči in da ima seveda zadnjo besedo pri razlagi Sodišče; vendar naj to ne bi preprečevalo, da se izjave načeloma upoštevajo pri razlagi.

60. Iz navedenega izhaja, da členov 2, 3 in 12 Direktive 2000/13 ni mogoče razlagati tako, da je treba v njih določene obveznosti obravnavati, kot da so naložene izključno proizvajalcu predpakiranega živila. Nasprotno, obstaja možnost odgovornosti vseh oseb, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji.

3. Predpostavka za odgovornost drugih oseb, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji

61. Odgovornost za vsebinsko pravilnost označb živil v skladu z načelom pravičnosti predpostavlja, da je zadevni udeleženec sposoben nadzorovati, ali so navedbe na etiketi izdelka vsebinsko pravilne. [25]

62. Lidl Italia v tej zvezi upravičeno trdi, da distributer izdelka praviloma ni sposoben nadzorovati proizvodnje izdelkov. [26]

63. Vendar pa ni popolnoma izključeno, da ima distributer v določenih primerih ustrezno zmožnost nadzora. Lidl Italia celo sam temu ne ugovarja, ko pripominja, da bi se lahko od distributerja, ki sodeluje pri predpakiranju izdelkov, zahtevala odgovornost. Komisija glede tega navaja, da imajo nekateri distributerji (npr. velike verige supermarketov) dovolj moči, da proizvajalcem naložijo pravila ali merila kakovosti glede proizvodnje živil, katerih upoštevanje bi se lahko zagotovilo s programi pregledov ali z rednimi nadzori. Drugi distributerji bi celo morali imeti neposredno možnost učinkovito nadzorovati pravilnost navedb na etiketah. [27]

64. Zato je naloga nacionalnega sodišča, da preveri, ali je distributer sporne alkoholne pijače dejansko sposoben preveriti, ali navedbe na etiketi ustrezajo resničnim količinskim deležem alkohola.

25 – Glej na primer razlage v zvezi s členom 17 Uredbe št. 178/2002 v dokumentu, navedenem v opombi 24, pod I.2., Implications: „under his/their control“.

26 – V tem primeru ni pomembno, ali to velja tudi za blago s tako imenovano „hišno znamko“, ker v postopku v glavni stvari sporni izdelek ni bil v prodaji pod „hišno znamko“ distributerja.

27 – Tako na primer nekateri grosisti nakupijo velike količine neustekleničenega vina in ga pretočijo v steklenice šele ob prodaji.

V – Predlog

65. Na podlagi zgornjih ugotovitev predlagam, naj Sodišče na predloženi vprašanji odgovori:

Členov 2, 3 in 12 Direktive 2000/13/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil ni mogoče razlagati tako, da je treba za obveznosti, določene v njih, šteti, da so naložene izključno proizvajalcu predpakiranega živila. Obstaja tudi ustrezna odgovornost vseh oseb, ki sodelujejo pri proizvodnji in distribuciji, seveda ob predpostavki, da so te osebe dejansko sposobne preveriti resničnost navedb na etiketi živila. Naloga nacionalnega sodišča je, da ugotovi dejansko stanje v tem pogledu.